

ЮВІЛЕЙНИЙ АЛЬМАНАХ

1910—1935

виданий з нагоди 25-ліття Філії „Просвіти“
в Ярославі.

Ярослав, 1935.

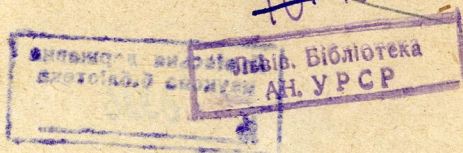
ЮВІЛЕЙНИЙ
АЛЬМАНАХ

ЮВІЛЕЙНИЙ АЛЬМАНАХ

1910—1935

виданий з нагоди 25-ліття Філії „Просвіти”
в Ярославі.

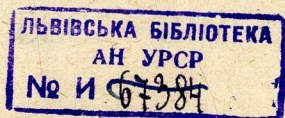
Ярослав, 1935.

Черенками Друкарні С. Бавмгартена в Ярославі,

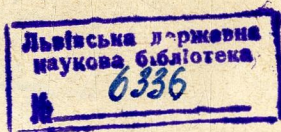
374.28(47.74...)

80и.

434(2Ук)615 и. 67¹383/2 п/о

~~10.402~~

Наклад 1000 примірників.

Від Ювілейного Комітету.

Преважна Просвітянська Ідея кинена в безпросвітні маси в попаницизній добі, яко шляхотна і благородна, скоро прийнялася і поширилася на весь край. Тисячі клітин „Просвіти“, розсіяних густо по усіх закутинах краю, ті читальні з бібліотеками, аматорськими гуртками, хорами, орхестрами та всякого роду секціями відчитовими, самоосвітніми і т. д. є цього доказом. Там іде важка праця, там будиться і сталиться дух народу.

Немалу частину сеї праці виконує і наш округ: ярославської Філії Просвіти, що в сім році обходить 25-ліття своєї праці. З сеї нагоди Ювілейний Комітет задумав видати отсю книжечку, яка малаб за завдання познакомити хоча в части з чвертьстолітною працею Філії, та запалити іскру запалу до праці для великої Просвітянської Ідеї.

Проф. Др. Іван Брик
теперішній Голова Матірнього Товариства „ПРОСВІТА“ у Львові.

Привіт на Ювілей Філії.

Двадцятьпять літ якраз днесь минає,
Як ярославська Філія нарід просвічає
Несе освіту під селянську стріху,
В серця нещасні вливає потіху.

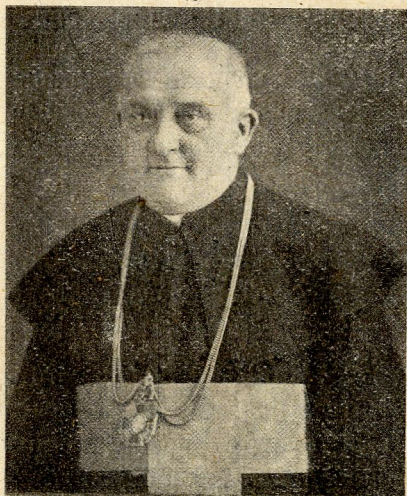
Прогнавши із сіл грізне п'янство,
Вчить працювати наше селянство.
Всім безпросвітним несе грамоту,
Мов сонце ясне проганяє тьму

Тож радуйтеся нині, українські діти,
І радо горніться під прапор „Просвіти“.
Вчіть друг друга Україну любити,
І рідній справі вірно служити.

Не жалуйте труду, ні праці „Просвіти“,
Щоб добру пам'ять по собі лишити
Бо коли діждететь, що „Просвіти“ сонце,
Загляне в кожде селянське віконце.

Тоді усміхнеться всім нам краща доля,
І засвітає Україні свободоньки зоря.

Селянин-Просвітянин.

о. пралат
КИПРІАН ХОТИНЕЦЬКИЙ

Парох і Декан ярославський та Епархіяльний
Візитатор

Філії „Просвіти” в Ярославі Ініціатор, Член-Оснoв-
ник та вельмизаслуженний Голова-Ювілят, що разом
з Філією обходить 25-літний Ювілей головування в ній

Коротка історія Філії,

I. Оснування Філії.

Ще в перших роках двадцятого століття стан ярославського повіту в культурно-освітній діяльності не був світлий. Кільканадцять Читалень „Просвіти“ ярославського повіту і лежайщини—цих окраїнних наших західних земель—слабо животіло. Позбавлені сильнішої опіки, догляду і помочі зі сторони повітового центру Ярослава, — жили й працювали вони власними — силами і з ласки місцевих людей доброї волі, нашої духовної і світської інтелігенції. Тому однаке, що ці провідники Читалень із різних причин не могли вдержувати із собою живішого звязку, не можна було вдержати одноцілого у всіх Читальнях напрямку та приноровити його до потреб повіту. На загал культурно-освітня праця йшла пиняво, безпляново і несистематично, головню ізза браку своєї повітової централі.

В тих роках в нашім громадянськім життю було стільки різних недомагапъ та блудів, що люде, яким довелось працювати на полі громадянської праці, натрапляли на такі перешкодм,— що зразу ніяк не могли дати собі з ними ради. Вибирано найбільші пекучі місцеві потреби і в тім напрямку ведено працю. Але кожне село мало свої питомі браки і недомагання. Тож провідники Читалень звертаючи свою працю в напрямі їх усунення, без вказівок і помочі повітової централі,—не могли повести праці в ширшій напрямі, що потрафивби обняти і збудити весь повіт.

Просвітянська сітка в ярославському повіті була в той час ще дуже слаба. Ледви кільканайцять громад (на 102) мало Читальні „Просвіти“. Інші громади, які ще в себе Читалень „Просвіти“ не мали, ставилися до громадянського життя зовсім байдуже, та підпадали або під впливи заходу, забуваючи і вирікаючися з часом навіть своєї мови—або обняті розпаношеним тоді в повіті кацапством ставилися крайно ворожо. А власне мірою свідомости села, мірою його культурного стану так як і нині, є Читальня. Брак широкої, густої сітки Читалень спричинив і сьогоднішнє наше незavidне положення, бо не було змоги іншим способом поширити свідомість,

вишлювати сильну любов і пошану до рідної мови і культури.

Отсей невідрадний наш стан в повіті при-неволив духових провідників повіту застановиться над його причинами, та зарадити лихові.

В голові пароха міста Ярослава і декана ярославського о. Кипріяна Хотинецького і його найближчих співпрацівників зродилася думка об'єднати всі Читальні „Просвіти“ ярославщини, створити для них організаційний осередок, який дав би одноцілий напрям праці, подбав би про заснування нових і підвищити культурний рівень повіту.

В коротці почин отсей переродився в дійсність, бо вже 17. червня 1910 року відбулися перші основуючі Загальні Збори Філії „Просвіти“ в Ярославі, при участі делегата Матірнього Т-ва у Львові Антона Гапяка і Філії „Просвіти“ в Перемишлі Н. Кіцули. Тоді вибрано слідуєчий перший Виділ: — голова: о. Хотинецький К., декан, моголова: Ковальський Яків, гімн. проф. секретар: Шумський Юрій, упр. шк. в Павлосьові, скарбник: Вербенець Василь, нар. учитель з Ярослава, ктнтрольор: о. Гоцький Боронислав з Острова, і Ліськевич Василь передміщанан. Намічено широкий плян праці в повіті і в тій цілі Збори іменували

окремих делегатів, які мали зайнятися наглядом існуючих та організацією нових Чителень. Такими делегатами соали: о. Василь Кліш на сінявщину, о. Андрій Бодревич на порохниччину, о. Степап Дорош, о. Филимон Подолинський, о. Корнило Кузик і о. Б. Гоцький на радимянщину та о. Гр. Калимон на ярославщину

II. Довоєнні роки 1910—1914.

Новий Виділ Нагайно вислав відозву до всіх місцевих Українців з закликом ставати членами Філії і дарувати до бібліотеки Філії книжки. Перший **заклик** **знайшов** великий послух і ярославське міщанство громадно повписувалося в члени, не **знайшов** лише чомусь зрозуміння другий **заклик** і справа бібліотеки **станула** на мертвій точці.

Канцелярію Філії приміщено в домівці кредит. кооп „Добробут“, а душею цієї канцелярії на довгі літа і повітовим організатором Філії став секретар Філії Юрій Шумський, який своїм хистом і невтомною працею підніс відразу Філію на високий рівень. Філія в просвітно-економічній праці в повіті оставала у тісній співпраці з Тов. „Сільський Господар“, якого душею був рівнож Юрій Шумський, знавець сільсько-господарських справ. Через своїх делегатів відбувано маси відчитів по повіті.

До просвітянської праці в повіті станула також наша академічна молодь, заходом якої переведено вже в 1910 р люстрації в 15 Читальнях. При нагоді люстрацій виголошувано всюди реферати на різні теми, послуговуючися при тім власним скіоптіконом. З делегатів Філії найкрасше вивязувалися із своїх завдань: о. Борон. Гоцький, о. Корн. Кузик і Юр. Шумський.

Слідуючі Загальні Збори відбулися 1 грудня 1911 р. На них було присутних лише 26 членів і то переважно місцевих, бо з повіту так інтелігенція як і делегати Читалень на Збори чомусь не прибули.—Одначе на них намічено докладно і річево діяльність Філії на будуче, постановлено поширити працю на цілий повіт і звернути увагу передовсім на село. Новий Виділ почав живу працю. В нім найшовся меткий чоловік, адвокат др. Михайло Станько, що через кілька літ гарячо занявся працею в повіті. 6. лютого 1912 р відбулася в Ярославі перша просвітянська анкета при участі делегатів Читалень повіту. На цій анкеті обговорювано справу будови власних читальняних домівок, справу праці по Читальнях і організацію читальняних крамниць, молочарень і взагалі піднесення господарського життя повіту.

В тому році 28. червня перевело Мат. Т-во люстрацію Філії.

Рік 1912 був першим роком широкої праці Філії, що обняв цілий повіт. Новістю були великі просвітянський віча, які з почину і рамени Філії започатковано сего року. Такі віча відбулися: в Ярославі (повітове), Теплицях, острові, Заліській волі, Коріниці, Мякіші новім, Ляшках, Лазах, Святім і Ветлині.— Всюда реферували Виділові Філії Др. Станько і Шумський. Заложено три нові читальні: Ляшки, Вязівниця і Радава. Всіх було 33.

6. грудня 1912 р. відбуло Заг. Збори, серед незвичайного заінтересування і живої дискусії. Тоді порішено поширити працю на інтелігенцію і міщанство в самім Ярославі. В тій цілі уряджено реферати в салі Т-ва „Родини“, де збиралося майже все ярославське міщанство і інтелігенція. В повіті зросло число Читалень о кілька нових: в Халупках пискоровицьких, в Людкові, Пискоровичах, Жухові, та Заболотцях. По повіті відбуто знова декілька великих віч, а саме: в Вязівниці, Конячеві, Порохнику і Мякіші новім. Цікавою ціхою цих віч було, що села, тепер майже в цілости спольщені, виносили на цих вічах резолюції, якими домагалися в своїх школах на-

вчання в українській мові і навіть вносили в тій справі протести до влади.

Цього року 25. лютря на Надзвич. Заг. Зборах прийнято новий статут „Просвіти“.

В 1914 році Філія започаткувала Шевченковські концерти в Ярославі і повіті. Перший Концерт в честь Т. Шевченка відбувся з нагоди століття уродин надзвичайно величаво з участю хору „Бояна“ з Перемишля. Свято звеличали представник Гол. Виділу „Просвіти“ Др. Іван Брик та двох послів Др. Т. Кормош і Др. Л. Цегельський. За старанням Філії Рада міста Ярослава назвала вулицю „Тиху“ (б. старої Церкви) іменем Тараса Шевченка (по війні переіменовано її знова на „Тиху“). Літні місяці 1914 року перейшли на горячковій праці, що її перервала аж світова війна.

III. Воєнні роки 1914—1920.

Світова заверуха припинила зовсім працю в повіті. Більша частина сіл ярославщини зістала ще з початком війни цілковито знищена. Майже всі читальняні домівки зрівнані з землею, бібліотеки понищені, діяльність зовсім припинена. Найдіяльніших провідників

Читалень кинула доля у вир війни, звідки не всім довелося вернути у свої рідні села. Так само потерпіла й Філія. Членів її Виділу кинула доля також в чужі сторони, лише голова Філії о. К. Хотинецький вернув скорше та не зважаючи на заверуху підібрав охочих людей і в р. 1917 відновив Філію. Загальні Збори відбуто 21. грудня 1917. Одначе недовго довелося працювати новому Виділові. Надійшов 1918 рік, кінець Австрії, а з ним часи визвольної борби. Праця Філії знова устала аж до кінця лютого 1920 року.

IV. Повоєнні літа 1920—1935.

Після визвольної війни відновила Філія свою діяльність і почала працю в повіті в той час, коли ще ні одна область галицької землі не могла спромогтися на урухомлення просвітянської діяльності. Вона перша зі всіх Філій в Галичині почала свою працю. Семей з ряду Заг. Збір Філії а перший по війні відбувся 16 квітня 1929 року. Діяльність Філії в тому році була одначе слаба, через дуже невідрадні обставин, серед яких прийшлося працювати.

На слідуючим Заг. Зборі 1 липня 1921 видвигнуто вперше внесок отворення канцелярії Філії та прийяття сталого урядовця. Од-

наче ізза браку фондів ухвали сеї не переве-
но в життя і обовязки люстраторів і органі-
заторів повіту розібрали між себе члени Ви-
ділу, покликавши до співпраці академічну мо-
лодь. Вся праця Філії йшла в напрямі відно-
ви діяльності Читалень. В тому самому
напрямі працювала Філія і слідуючі роки аж
до 1924 року.

Тому, що ціла система просвітянської
праці по війні змінилася ізза несприятливих
зовнішніх обставин а також з браку охочих
людей, ціла діяльність і роля Філії, як повіто-
вої централі стали дуже трудні. Виділ бачучи
наглядно, що сам без урядовця не в силі як
слід повести праці в повіті постановив мимо
браку якихнебудь фондів на ведення канцеля-
рії зі сталим урядовцем завести її. Ним став
від 15. XI. 1924 р. Мартин Перекаша.

Через створення канцелярії оживилися:
просвітянський рух і життя, чого найкрасшим
доказом було це, що вже в 1925 році число
діяльних Читалень зросло до 32, себто до чи-
сла з 1914 року, що при повоєнних тяжких
відносинах і труднощах було дуже гарним
осягом.

На Заг. Зборі 3. січня 1926 році поста-
новлено за всяку ціну відновити канцелярію
та рішено оподаткувати членів Філії, і Читальні

та звернутися за підмогою до економічних установ цілого повіту. Тимчасом зорганізовано з академічної молоді просвітно-організаційну секцію, яка розвела сейчас широку діяльність. Організувала анкети, на яких обговорювано потреби і недомагання освітньої праці, а головню кидано клич ширення кооперативних ідей, та закладання кооператив. Влаштувано „Дні книжки“ як в Ярославі (дол.-леж) Радимні, Порохнику, Лежахові, Теплицях і т. д. та ведено кольпортажу книжок „Просвіти“. Для секретарів читальняних влаштовано однодневний курс діловодства в Радимні. Відновлено передвоєнні читальні в Нелипковичах і Конячеві.

Так енергійно ведена праця дала дуже гарні висліди, як се ствердив Делегат Гол. Т-ва на Заг. Зборі 17 січня 1927 та підніс признання за працю Виділу і організаційної Секції. Тепер безоглядно рішено добути фонди на віднення канцелярії. Оподатковано наново членів квотою одного золотого місячно, а надто Читальні зобов'язалися давати 10% доходу зі всіх своїх імпрез, а кооперативи здеклярували по два золоті місячно.

Канцелярію обняв дальше Мартин Перекаша. Ті роки 1925, 1926, 1927 були літами сильної і систематичної праці Філії в вовіті

і часом великого зросту діяльності Читалень. Усюди позакладано понищені війною бібліотеки, і їх урухомлено головню завдяки кольпортажі книжок через філію. Тоді продано книжок за кілька тисяч, з чого багато дано читальням на кредит, з часом який Філія мусіла відповісти.

В слідуючім 1928 році діяльність Філії вже зменшилася, головню тому, що урядовець Філії дістав посаду в одній з кооператив в місті, та не мав вже змоги працювати для Філії так, як передтим, а лише доривочно. Так упала знова канцелярії Філії. Але мимо цього звязок з повітом не затратився, доказом чого був Заг. Збір з 3. марта 1928 р. на яким було присутних 56 делегатів з 38 Читалень 1928 рік обходилася Філія без канцелярії, а весь тягар праці спочав на Виділі і освітній Секції.

Щойно на Заг. Зборі 29. X. 1929 вирішено урухомлення канцелярії а від 1. XII. 1929 р. обняв її студент прав Іван Грицюшко. Звязок з повітом знова наладався. Часті поїздки по читальнях, на Заг. Збори, люстрації, відчити, анкети, дальша кольпортаж книжок—спричинили оживлення Читалень, та повстання нових особливо в західному куті, та постійний рух в канцелярії.

Багато в тій праці помагали студенти

в яких організації головою був рівнож урядовець Грицюшко

Виділ Філії пригадувався над справою власної домівки з великою салею на більші збори та імпрези, якої потребу, яко повітовий осередок більш відчував як інші товариства міста. Виділ Філії дав почин і в порозумінні з іншими товариствами міста малося приступити до будови. Вже відбуто ряд спільних засідань, обдумано способи переведеення акції добуття фондів, але затяжна господарська криза спинила усі ці заходи.

Цей гарний стан не тривав одначе довго, бо вже в листопаді 1931 р. урядовець Ів. Грицюшко покинув Філію зайнятий приготуванням до іспитів. Філія опинилася та організатора

Та мимо цього праця не устала, канцелярію обняв Теодор Кікта до жовтня 1932, а організатором на Сінявщину став Ярослав Заремба (до мая 1933) опісля Володимир Заставний (до жовтня 1933) а на райони ярославський, радимнянський і порохницький визначено окремих делегатів.

Рік 1932 перейшов в Філії під знаком внутрішньої позички Просвіті Акція ся ведена урядовцем дала дуже гарні висліди, але лише в самому місті, бо повіті майже зовсім не повелася.

Заг. Збір відбувся 4. III 1932, а в місяць по нім прибули до Філії три інспектори Мат. Товариства: Др. М. Брилинський, А. Гафтович і В. Петрик та перевели протягом тижня докладну перевірку Філії і обїхали весь повіт. І тоді сталася прикра річ. Головний Виділ у Львові в наслідок негативного становища Виділу Філії „Просвіти“ до вимагань інспекторів завісив Виділ в урядованні з днем 10. IV. 1932 і установив тимчасову Кураторію в слїдуючому складі: голова о. прал. Хотинецький, мгол, Др. Гіліцінський, секр. Мр. Крайчик, скарб. о. Кікта. В часі урядовання Кураторії, яке тривало до кінця 1933 р. не було сталого урядовця, а всі обовязки поділили між себе і сповняли самі куратори і упрошені висше згадані організатори, та академічна молодь, що частими поїздками обслуговували Читальні. Референтом поїздок був Мр. Мик. Крайчик.

З часу урядовання Кураторії датуються щорічні, відбувані в грудні (почавши від 1932 р.) величаві „Свята Просвіти“, що стягали великі маси просвітян з далеких Читалень. В них що року брали участь що найкрасні хори повіту (Ляшки, Ришкова Воля, Полнятичі, Сурохів ітд) та орхестри (Ярослав, Дубно, Ляшки, Ветлин). Крім сих імпрез в місті, урядила Кураторія 5 концертів в повіті (з хором: Ярослав-

Мішталі), і ряд анкет повітових і районних, на які майже все запрошувано з рефератом інспектора Гол. Виділу Дра Брилинського. Коли Кураторія також вивязалася вдоволяюче з давних зобов'язань Філії зглядом Мат. Т-ва, і наладнала поручені справи, тоді Головний Виділ зарядив Заг. Збір в грудні 1933 р. на яким вибрано теперішній Виділ.

Цей Виділ узнав за найважливіше своє завдання урухомлення Канцелярії зі сталим урядовцем. Це не йшло легко, бо ходило тут о фонди і особу. Сталося це щойно 20. жовтня 1934 р. коли за одобренням Матірнього Товариства прийнято теперішнього урядовця і організатора Юрія Копистянського. Цей відразу з великим запалом забрався до праці, та в короткім часі обїхав весь повіт, злюстрував усі без виїмку Читальні та пізнавши на місцях недомагання вказував їм належний напрям. В цей спосіб порушено навіть найслабші, майже недіяльні Читальні, упорядковано наново повіт, привернено лад. Передовсім старанося наладнати внутрішню дисципліну завести всюди однорodne і правильне діловодство та викорінити такі недомагання, як паперові члени і тд.

В цілі піднесення мистецького рівня аматорських вистав улаштовано через урядовця Юр. Копистянського два режисерські курси, а

то для Радимнянщини в Сколошові-Загородах в днях 5—7 лютого 1935 р. а для решти в Ляшках довгих в днях від 1—3 березня 1935. На першій було 11 учасників, а на другій 16.

Особливо багато праці вложив новий урядовець при наладнанні зв'язків Читалень з повітом. В тій цілі уряджено 2 філіяльні повітові наради та 6 районів.

До загального образу праці Філії належить додати, що прим. сам урядовець за останнього пів року відбув 134 поїздок та виголосив при нагодах різних свят і люстрацій понад 100 рефератів. В тому часі обслужено 29 Читалень на Заг. Збори.

Для удержання з таким вкладом енергії і гроша наладаного зв'язку з повітом піднявся урядовець видавати двотижневик для Читалень на правах рукопису п. н. „Просвітянин“, що виходить від 1. березня 1935.

Позатим крім сеї великої і плянної організації праці уряджувано дальше великі просвітянські імпрези як Пов. Свято „Просвіти“, що відбулося в грудні 1934 р., з участю кількох хорів повіту (Ляшки, Ришкова Воля, Полнятичі, Сурахів, Ярослав). Послідною великою імпрезою, гідною згадки в історії Філії було Повітове Свято Пісні, що відбулося при великій здвизі народу з повіту в Томину не-

ділю, дня 5. травня 1935 р. в Ярославі Воно було получене з концертом читальняних хорів.

До конкурсу стануло 2 орхестри (Ляшки-Коріниця, Ветлин) та 9 хорів: Ветлин, Лежахів, Ляшки, Ніновичі, Монастир, Полнятичі (спільно з Частковичами і Волею розвинницькою) Ришкова Воля, Сурохів, Ярослав дол-леж. Кілька слабших хорів відступило від попису. Строга Оціночна Комісія вложена з самих фахівців признала нагороди слідующим хорам: як найкрасшим: I. місце Лежахів, II. місце Ляшки, III. місце Ришкова Воля, IV. місце Монастир.

Так в коротці представляється 25-літна історія ярославської Філії „Просвіти“ від часу її існування аж по нинішний день.

Коли зробити підсумку праці Філії протягом чверть століття, то з признанням належить ствердити, що вона на полі культ. освітньої праці вивязувалася зі своїх завдань все гарно. Беручи під увагу дуже несприятливі зовнішні обставини, географічне і етнографічне положення повіту і сильний натиск чужої культури на селянські маси — стверджується, що вона сильно стоїть на сторожі нашого життя, бо не стільки, що не втратила зайнятих позицій, але поробила досить сильні надбання і в другий етап своєї праці, в друге чверть-століття вступає з почуттям сповненого обов'язку і з вірою в дальші успіхи своєї праці.

Шематизм

Читалень Ярославської Філії „Просвіти“
1935 рік.

УВАГА:

По назві села, поданий рік основання читальні, перший основник, рік відновлення по війні, власний дім, число членів: мушчин, жінок, число книжок, число членів аматорського гуртка, хору, оркестри, та вкінці теперішній голова, секретар, бібліотекар, скарбник читальні

1. Боратин, 1935, о. Ів Дутка, чл. 15,
о. Яр. Телеп, Ос. Піц, Ост. Кушнір,
2. Воля розвинницька, 1913, Ів. Кіц, 1932,
чл. 21+12, кн. 32, ам. 12, хор 8, Вол.
Мельничук, Андр. Муцяк, Ос. Траска,
3. Вилива, 1927, Вовчастий чл. 21+8 кн. 121,
ам. 9, хор 12, Др. Сев Краснопера, Т.
Пискір, Юр. Твардий,
4. Вязівниця, 1911, В. Вербенєць, 1926,
Не прислано звіту.
о. О. Колянковський, В. Заставний,
5. Дибків, 1906, о. В. Кліш, 1926, чл. 70+29,
кн. 169, ам. 20, о. мдек. Ант. Мельничук,
Мих. Гайда, Ів. Дикий, А. Місило.

Курс куховарства в читальні в Лазах 1935.

В середині сидять гол. Дм. Козяк, Мар. Гусар прелєгентка і Юр. Копистянський, урядовець Філії.

-
-
6. Дібча, 1927, Ілько Семен, Дім в будові, чл. 154+66, кн. 228, ам. 16, Ілько Семен, Ів. Зелінка, Ів. Павлівець, Д. Дикий,
 7. Дмитровичі, 1928, не прислали звіту,
 8. Добра, 1906, о. Р. Пасічинський, 1928, Дім в будові, чл. 61+12, кн. 142, Петро Когут, Ів. Дубляниця,
 9. Гавловичі, 1922, М. Скорупа, Ос. Скорупа,
 10. Грабовець, 1924, М. Мазяр, Дім в будові, чл. 28+2, кн. 136, Мих. Гузьо, Теод. Бреґін, Анд. Матичак, Д. Сроміцький,
 11. Жапалів, 1902, Ю. Сухий, 1929, чл. 35+16, кн. 83, ам. 20, Мик. Яремко, Ів. Бахір, Ілько Литвин, Гр. Демко,
 12. Заболотці, 1903, Ст. Берко, 1925, Дім, чл. 77+22, кн. 124, ам. 12, Ант. Боднар, Мик. Маланчук, Мик. Борбадин, Ос. Брода,
 13. Задуброва, 1914, М. Бучинський, 1928, чл. 30+11, кн. 31, Мик. Качмар, Огура,
 14. Заліська Воля, 1904, Косоноцький, 1928, завішена в діяльності від 1933 р. о. Ант. Щепанський, Ст. Гірний,
 15. Заміхів, 1895, Т. Гамрацей, 1927, чл. 31+2, кн. 93, ам. 20, Мик. Тимочко, Мих. Тимочко, Ос. Носевич, Мих. Гук,
 16. Коріниця, 1908, о. С. Дорош, 1926, Дім, чл. 19+11, кн. 145, ам. 15, орх. 6 (участь в Пов. Святі Пісні 1935) Мих. Галань, Дм. Смолинський, Т. Литвин, Вол. Солило,
-
-

-
-
17. **Лази**, 1911, о. Ів. Подолинський, 1924, Дім, чл. 131+12, ки. 141, ам. 15, Дм. Козяк, Д. Доскоч, Т. Карашівський, Ів. Попик,
18. **Лежахів**, І. Домсак, 1926, Дім, чл. 124+66, кн. 396, хор 30—на конкурсі хорів повіту 1935 р. здобув І. нагороду о дек Андр. Наконечний, Мих. Кушак, (дир Ос Домчак)
19. **Ляшки довгі**, 1909, В. Бучак, 1927, чл. 74+3, кн. 416, ам. 30, орх. 7, хор 40—виступав на Пов. Святах Просвіти 1933, 1934, а в 1935 на конкурсі хорів взяв II. нагороду (дир Вол. Менчак) о. Мдек. Петро Юрчак, Вас. Хруник. Вас. Муха, Ів. Сич.
20. **Маковиско**, 1897, І. Гуль, 1926, чл. 48+1, кн. 287, ам. 10, о. Ос. Дороцький, Юр. Шкільник, Ів. Онисько, О. Ваврушко,
21. **Молодич**, 1927, о. Д. Борівець, Дім, чл. 38+1, кн. 99, ам. 25, о. Дм. Борівець, Теод. Бохно, І. Бохно, В. Заставний,
22. **Монастир**, 1898, о. Лебедович, 1931, Дім в будові, чл. 21+10, кн. 200, ам. 16, хор 19, (здобув IV місце в I конкурсі хорів повіту) о. Вол. Смулка, Ів. Квік, І. Дода, Петрига,
23. **Мякіш новий**, 1903, Л. Санюцький, 1926, площа, Дім в будові, чл. 58+15, кн. 34, о. Ст. Мазяр, Ів. Бонцаль, Іл. Романко,
24. **Нелипковичі**, 1926, П. Кушнір, чл. 27+8, кн. 179, ам. 19, Теод. Долинський, Вол. Масира, М. Борштика, М. Круба,
-
-

Аматорський Гурток в Слободі.

25. Ніновичі, 1897, о. І. Непдох, 1931, чл.
73+37, кн. 134, ам. 12, хор 56, виступав
на Пов. Святі Пісні 1935 (дир. Мих. Стрихар)
Ів. Ціж, Дм. Мелех, Ів. Древко, Ів. Гарцула,
26. Острів, 1908, о. Б. Гоцький, 1927, чл.
66+29, кн. 134, ам. 20, хор. 15, о. Мик.
Топорівський, Квасний, Мих. Головач, Гарцула,
27. Павлова, 1927, В. Кузь — не дали звіту.
28. Пискоровичі, 1913, о. І. Брилинський,
1926, чл. 21+2, кн. 127, о. Вас. Лах,
Вас. Серило,
29. Полкині, 1897, о. І. Костек, 1925, чл. 48+8,
кн. 112, хор, о. Вас. Ціховляз, Ант. Сава,
Ант. Кудла с. Петра, Ант. Кудла,

-
30. Полнятичі, 1930, В. Вовк, чл. 42+25, кн. 109, ам. 12, хор 17 — виступав в злуці з хорами Часткович і Волі розвинницької на Пов. Святі Просвіти 1934, і Пов. Святі Пісні 1935 (дир, Нат. Ярківна), Мих. Качмар, Ант. Кіц, Вол. Іванко, Мих. Малявський,
31. Порохник, 1896, М. Шуплат, 1926, чл. 23+19, кн. 824, хор, о. мдек. Ол. Кобрин, Мих. Нижник, М. Шуплатівна, Ів. Пропокович,
32. Радимно, 1912, о. К. Кузик, 1927, чл. 97+34, кн. 272, ам. 20, орх. симф. і духова, Іляріон Брусак, Вол. Павлик, Ів. Пашула, Ів. Плахта,
33. Ришкова Воля, 1900, 1921, Дім в будові, чл. 40+20, кн. 148, ам. 30, хор 28 (виступав на Пов. Святих Просвіти 1932, 1933, 1934 а 1935 на конкурсі хорів здобув ІІІ. нагороду—дир. дяк Ів. Гаврилець) о. мдек. Теод. Левицький, Теод. Литвин, Ів. Глушко, Михалюк,
34. Рожнітів, 1932, П. Гранда, чл. 55+16 кн. 106, ам. 10, Петро Гранда, Ів. Кіц, Ос. Крет, Р. Гранда,
35. Святе, 1928, В. Волчак, чл. 29, кн. 261, Ів. Гресько, Петро Яцула, А. Головач, П. Яцула,
36. Сколошів, 1897, о. К. Кузик, 1925, чл. 50+15, кн. 219, ам. 12, Ант. Лісний, Ст. Лісний, Мих. Чубоха, П. Мазяр,
37. Сколошів-Загороди, 1904, о. К. Кузик, 1931, чл. 88+27, кн. 124, ам. 27, о. Ів. Черкавський, Мик. Дідич, М. Демус, Дм. Борис,
-

-
-
38. Слобода, 1932, Ів. Воробель, чк. 102+34, кн. 261, ам. 19, Ст. Яріш, Мих. Дубляниця, Он. Яріш, Ів. Мокрицький,
39. Собятин, 1933, В. Борсук, чк. 47+21, кн. 67, ам. 16, хор 8, Ів. Вовчак, Вас. Ціховляз, М. Романець, А. Борсук,
40. Сосниця, 1892, о. Л. Левицький, 1928, чл. 32+16, кн. 118, припинена в діяльності від 1933, о. Інн. Рудавський, Гавр Ребко,
41. Сурмачівка, 1926, І. Оринчак, Дім в будові чл. 31+11, кн. 59, Ів. Рапіта, Юр. Мачуга, Т. Проць, Мик. Войтович,
42. Сурахів, 1910, Гр. Шикула, 1926, Дім в будові, чл. 58+3, кн. 305, ам. 21, виступав на Пов. Святі Просвіти 1934, і Святі Пісні 1935, (дир. дяк Ів. Сидір), о. дек. Дан. Котис, Ів. Федір, Ів. Зуб, І. Шикула,
43. Теплиці, 1881, о. Скверес, чл. 48+2, кн. 767, ам. 11, хор 27, Ст. Грод, Мик. Федірко, Ст. Воробель, М. Федірко,
44. Тухля, 1928, Дім в будові, чл. 25+6, кн. 42, Вас. Федан, Юр. Федан, П. Дзядик, Ант. Горудько,
45. Угорка, 1894, І. Кравець, 1926, чл. 58+22, кн. 161, хор 26, Вол. Бак, Ол. Вільчинська, А. Баківна, П. Кіндрат,
46. Хорів, 1926, М. Чура, чл. 44+25, кн. 102, Вол. Сикала, Вол. Бак, Ів. Мельничук, Мик. Чура,
-
-

-
47. Цетуля, 1904, о. Ос. Каранович, 1927, Дім, чл. 81+54, кн. 91, ам. 14, о. Ів. Бурій, Мих. Ухач, М. Кулеша, Мих. Маречко,
48. Частковичі, 1931, Ос. Івосо, чл. 48+6, кн. 89, ам. 9, хор 12, (виступав на Пов. Святі Просвіти 1934), Ос. Кріль, Ст. Траска, Ант. Офтиляк, Мих. Кіт,
49. Червона Воля, 1933, чл. 26+4, кн. 18, Ін. Мешко, Мих. Крупка, Юр. Боярський, Юр. Олесь,
50. Ярослав-Мішталі, 1901, о. Вас. Лициняк, 1932, чл. 23+12, кн. 27, ам. 18, хор 14, о. прал. К. Хотинецький, Ант. Поліськевич, Мих. Поліськевич, Ів. Борович.
51. Ярослав-долішно-лежайське, 1900, Ів. Циран, Дім 1920, чл. 71+6, кн. 312, ам. 10, хор 16, Пов. Свято Просвіти 1934, і Пов. Пісні 1935 (дир. Мих. Вербенець), о прал. К. Хотинецький, Ад. Кіт, Ос. Шаваринський, Мих. Кардашинський.

Крім сего існували ще слідуєчі Читальні, що не відновили діяльності по війні, або відновлені з ріжних причин занепали:

- 1) Ярослав-Ставки, 1897, 2) Ярослав-Гарбарі, 1897, 1928, 3) Харитани ад Ляшки, 1902, 4) Гірки ад Р. Воля, 1902, 5) Радава, 1903, 6) Рудка, 1906, 7) Красне, 1908, 8) Халупки ад Пискоровичі, 1913, 1933, 9) Людків, 1913, 10) Воля буховська, 1925, 11) Конячів, 1926, 12) Ветлин, 1927, 1935 (розв'язана), 13) Ріплин,
-

1930, 14) Розбір, 1931, 15) Адамівка, 1932, 16) Висоцько, 1935, (розв'язана).

Крім сих належали тут до часу оснований Філії в Лежайську, усі західні читальні.

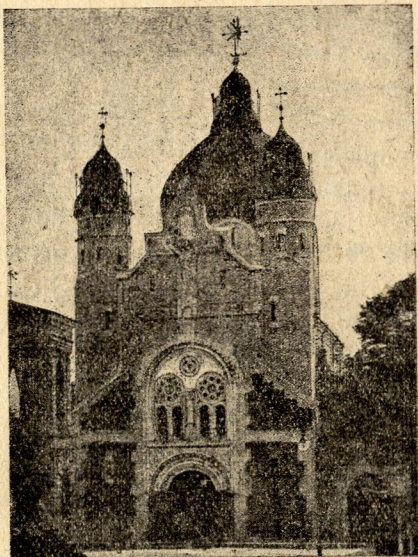
**ДІМ БРАЦТВА св. ОНУФРІЯ
в Ярославі**

де міститься Т-во „Родина”, що в його
салях продовж 25 літ відбувалися всякі
Збори і наради Філії.
В ній довгий час була канцелярія Філії.

Знання—це сила.

Просвітянські бібліотеки в повіті.

1) Порохник 824	24) Пискоровичі 127
2) Теплиці 767	25) Заболотці 124
3) Ляшки 416	26) Сколошів-Заг. 124
4) Лежахів 316	27) Вилива 121
5) Ярослав-дол. 312	28) Сосниця 118
6) Сурохів 305	29) Полкині 112
7) Маковиско 287	30) Полнятичі 109
8) Радимно 272	31) Рожнітів 106
9) Святе 261	32) Хорів 102
10) Слобода 261	33) Молодич 99
21) Дібча 228	34) Заміхів 93
12) Сколошів 129	35) Цетуля 91
13) Монастир 200	36) Частковичі 89
14) Нелипковичі 179	37) Жапалів 83
15) Дибків 169	38) Собятин 67
16) Угорка 161	39) Сурмачівка 59
17) Ришкова Воля 148	40) Тухля 42
18) Коріниця 145	41) Мякіш 34
19) Добра 142	42) Воля розвин. 32
20) Лази 141	43) Задуброва 31
21) Грабовець 136	44) Ярослав-Мішт. 27
22) Ніновичі 134	45) Червона Воля 18
23) Острів 134	
-

СОБОРНА ЦЕРКВА

Переображення Господнього в Ярославі,
в якій відпразлялися торжественні богослу-
ження з нагоди різних свят „Просвіти“.

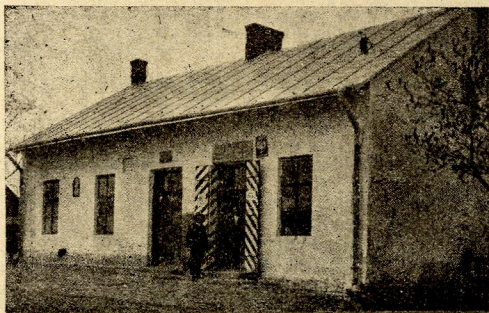
Основою організації—члени.

Читальні після числа членів.

1) Дібча 220 чл.	25) Частковичі 54
2) Лежахів 190	26) Полжині 52
3) Лази 143	27) Жапалів 51
4) Слобода 136	28) Теплиці 50
5) Цетуля 135	29) Маковиско 49
6) Радимно 131	30) Сосниця 48
7) Сколошів-Заго-
роди 115	31) Порохник 42
8) Ніновичі 110	32) Сурмачівка 42
9) Дибків 99	33) Задуброва 41
10) Заболотці 99	34) Молодич 39
11) Острів 95	35) Ярослав-Мішталі
35
12) Угорка 80	36) Заміхів 35
13) Ляшки 77	37) Нелипковичі 35
14) Ярослав-дол. 77	38) Воля розвиниць-
ка 35
15) Добра 73	39) Тухля 31
16) Мякіш 73	40) Монастир 31
17) Рожнітів 71	41) Коріниця 30
18) Хорів 69	42) Червона Воля 30
19) Собятин 68	43) Вилива 29
20) Полнятичі 67	44) Святе 29
21) Сколошів 65	45) Пискоровичі 23
22) Сурахів 61	46) Боратин 15
23) Ришкова Воля 60	
24) Грабовець 60	
-
-

Всіх членів у 46 читальнях (крім сего 5 не дало даних) є 3198 Пересічно на одну читальню випадає по 70 членів, в тім 54 мужчин і 17 жінок.

Числом 3198 членів читальняних займає ярославська Філія Просвіти між усіми Філіями в Галичині 16 місце, не беручи під увагу сего, що повіт сей в половині є замешкалий Поляками

Дім читальні „Просвіти“ в Ярославі
на долішно-лежайськім лередмістю.
Збудований вдруге в 1920 р.
на місці спаленого в війні.

Членство жінок.

на 3198 членів

є 2437 мужчин, що становить 76 3⁰/₀

і 761 жінок „ „ 23.7⁰/₀

Найбільший відсоток жіноцтва мають Читальні:

1. Порохник 45 2⁰/₀

2. Цетуля 40. ⁰/₀

3. Полнятичі 37 3⁰/₀

4. Коріниця 36 6⁰/₀

5. Воля розвинницька 36.3⁰/₀

6. Хорів 36 2⁰/₀

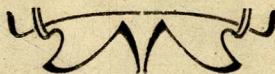
7. Лежахів 34.2⁰/₀

8. Ніновичі 33 6⁰/₀

9. Монастир 32.2⁰/₀

Найбільше число жінок має Дібча (66)

Лежахів (66) Цетуля 54

Найпримітивніший обов'язок члена — це
вплатити бодай членську вкладку.

ЧИТАЛЬНІ-ЮВІЛЯТИ.

1) Теплиці 1884	13) Жапалів 1902
2) Сосниця 1892	14) Заболотці 1903
3) Угорка 1894	15) Сколошів-Загор. 1904
4) Заміхів 1895	16) Цетуля 1904
5) Маковиско 1897	17) Заліська Воля 1904
6) Ніновичі 1897	18) Дибків 1906
7) Полкніні 1897	19) Добра 1906
8) Порохник 1897	20) Корінця 1908
9) Сколошів 1897	21) Острів 1908
10) Монастир 1898	22) Ляшки 1909
11) Ришкова Воля 1900	23) Сурахів 1910
12) Ярослав Мішталі 1901	24) Лежахів ?

Виділи Філії „Просвіти” в Ярославі.

(Голова, містоголова, секретар, бібліотекар, контрольор,
7 член.)

1910

о. Хотинецький К
Ковальський Яків
Шумський Юрій
Вербенець Василь
о. Гоцький Брон.
о. Гнатишак Орест
Ліськевич Василь

1911

о. Хотинецький К.
Др. Станько Мих.
Шумський Юрій
Веребенець Василь
Ковальський Яків
о. Гнатишак Орест
Ліськевич Василь

Хор Читальні з Ришкової Волі
заложений в 1918 р. в 1935 р. - на конкурсі хорів здобув III. нагороду.
В середині: гол. о, мдек. Т. Левицький, і диригент Ів. Гаврилець.

1912

о. Хотинецький К.
 Др. Станько Мих.
 Др. Матіяш Теодор
 Шумилович Осип
 о. Гоцький Брон
 о, Гнатишак Орест

1913

о. Хотинецький К.
 Др. Станько Мих.
 о. Хомань Мат.
 о. Юрчак Петро
 Шумський Юрій
 о. Гоцький Брон.
 Дорош Волод

1914—1916 перерва

1917—1918

о. Хотинецький К.
 Ковальський Яків
 о. Канда Григорій
 о. Конюшко Антін
 Рожко Фердинанд
 о. Ярکا Теодор
 Тучак Василь

1918—1919 перерва

1920

о. Хотинецький К.

Др. Гіліцинський Вол.
 о. Дороцький Осип
 Федик Василь
 Почекайло Вол
 о. Савчак Ярослав
 Тучак Василь
 Іляш Василь

1921

о. Хотинецький К.
 інж. Кашубінський Д.
 о. Гасько Карло
 Др. Гіліцинський В
 Войтович Мирон
 о. Шуплат Юліян
 Гебус Методій

1922

о. Хотинецький К.
 Др. Шкурат Петро
 Др. Гіліцинський В
 о. Воробій Мих.
 о. Масляник Іван
 Литвин Адрій
 Федик Василь

1923 як в 1922

1924

о. Хотинецький К.
 Др. Гіліцинський В.

Куцівна Степанія
Паньків Петро
Гебус Методій
о Черкавський Ів
Прокіп Антін

1926

о. Хотинецький К.
Др Гіліцинський В
Перекаша Мартин
Литвин Андрій
Гебус Методій
Куцівна Степанія
Федор Іван

1927

о. Хотинецький К
Др Гіліцинський В
Перекаша Мартин
Юркевич Осип
Др Козак Іван
о. Гасько Карло
Куцівна Степанія

1928

о. Хотинецький К.
Др Гіліцинський В.
Перекаша Мартин
Юркевич Осип
о Сивак Григорій

о. Гасько Карло
Куцівна Стефанія

1929

о. Хотинецький К.
Др Гіліцинський В.
Грицюшко Іван
Федор Іван
Др Прибитківський П.
о Чекавський Іван
о. Смукла Вол

1931

о. Хотинецький К.
Др. Гіліцинський В.
Мр Гриневич Яросл.
Др Карван Іван
Грицюшко Іван
о. Черкавський Іван
Лазарук Ярослав

1932

о Хотинецький К
Др Гіліцинський В.
Мр Крайчик Мик.
о. Смукла Вол
Грицюшко Іван
о Черкавський Іван
о. Дороцький Осип

1932 - 1933 Кураторія

о. Хотинецький К.

Др. Гіліцінський В.

Мр. Крайчик Мик.

о. Кікта Юрій

1934.

о. Хотинецький К.

Др. Волинець Ол.

о. Кікта Юрій

Смулка Омелян

Др. Хотинецький Р.

Зеленяк Мих.

Хор Читальні з Ветлина
(знімка з Конкурсу в 1935 р.)

Дирігент Др. Маріян Дуб.

Про аматорський Театр.

Мистецтво у всіх своїх ділянках відіграє в суспільному житті народу дуже важну роль: учителя і виховника всіх його верств, є мірилом ступеня його культури,—скарбницею, в якій криються цінності його духа.

З окрема театральне мистецтво, що живим словом і наглядним образом представляє широким масам минуле і сучасне, „це після слів творця „Тараса Бульби“ Миколи Гоголя—катедра, з якої можна дуже багато світові сказати“. Його ставиться між найважливіші роди мистецтва, бо на услугах його, чи у великій співпраці находимо всі інші роди мистецтва, як деклямацію, рецитацію та взагалі цілу техніку живого слова, спів, музику, танок, малярство і т. д. Навіть найновіші досягнення техніки стають необхідними складовими частинами театального мистецтва. У розвою іде з поступом цілої культури

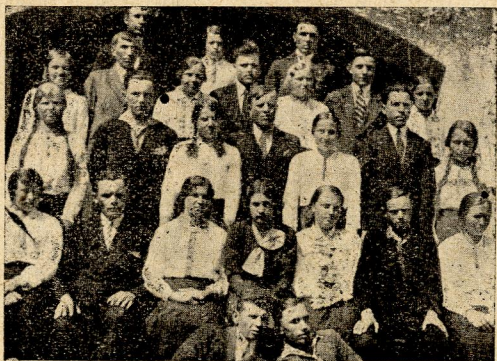
Кожна жива людина змагає завжди до сего, щоб світ своїх почувань, ціле духове життя прибрати у мистецькі форми. Це змагання дало підставу створити з мистецтва виховника громадянства. В наших часах стало театральне мистецтво головним чинником т. зв. естетичного виховання.

Людство позбавлене мистецтва завмірає душею та нидіє ізза браку духової поживи.

У нас склалися ще інші причини, що зробили театральне мистецтво вугловим каменем національної думки і сили. Коли на нас сприяглися всіляки засоби, нам лишилося це тепле і захисне пристановище національної обнови, яким являється театральне мистецтво. У нас не є це проста професійна праця, але високе післанництво, що консервує нашу свідомість і духові сили. Українське аматорське мистецтво, не є штучно заціпленим твором, але стихійним відрухом, чого доказом є його хочби могутній зріст протягом століть. Цей відрух належить нам використати як чинник великої організаційної сили і розвитку національного життя.

Часто одначе приходиться чути, що аматорський театр на селі це пуста забавка, що аматорські вистави стають лише приводом зіпсуття і деморалізації. Колиб ми виходили з такого становища, то требаби закинути всякий рід виховної праці, бо в кожному людина злої волі потрафить найти якісь хиби. Та, хочби за цими закидами скривалося навіть багато правди, то це ще не дає причини осуджувати всю роботу на полі амат. театру. Замість осуджувати з гори цю працю, краще

повести її належно, як слід, повести пляново і робити аматорський театр не розсадником деморалізації, але добрим чинником національного виховання. Противники амат. театрів на-вають їх „пустою“ забавкою. Коли зважимо, що само виховання в своїх початках ведеться

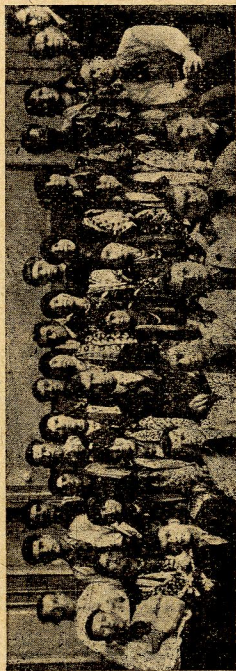

Хор Читалень Полнятич—Часткович
і Волі розвинницької
заложений в 1932 р. о. Ів. Дуткою.
В середині дир. Нат. Ярківна.

лише пра помочі забав, то й сама праця в амат. театрі може бути теж забавою, розривкою, але забава доцільно і пляново поведена не буде ніколи „пустою“

Коли візьмемо під увягу освідомлюючу та організаційну працю в аматорських театрах, то вона мимо деяких недомагань приносить нам багато користей у вихованню мас, якраз тому, що обєднуючи в гуртках майже виключно молодь вчить їх жити організованим життям, вчить їх дисципліни, ублагороднює їхні душі, жадає поширення знання і т. д., — Чується часто нарікання па нашу молодь що вона замість браться до праці на народній ниві—марнується, пе, бавиться, робить збитки і т. д. Закиди сі дуже поважні, а прояви дуже сумні—і вони якраз спонукують до цього, щоб енергію і сили молоді спрямувати замість на пусті забави чи збитки—на поле мистецької праці

А знова для найширших народних мас, для театральних видців — являється аматорський театр легкодоступною криницею, з якої вони черпають красу і силу нашого мистецтва, пізнають події нашого минулого і сучасного, чують рідне слово й пісню та музику, кріплять свої душі і відпочивають по злиднях та турботах буденної праці.

Хор Читальні в Ляшках.

здобув II. нагороду на конкурсі хорів в 1935 р.
В середині диригент Вол. Менчак.

Школа старших.

Стрінув я раз кума Сенька
Тай питаю так з легенька:
— Чому кумцю, вас ніколи
Я не бачу в нашій школі?

Кум витріщив з дива очі,
Немов каже,—Що ти хочеш
Далі сплюнув трохи кісно
Тай мене питає злісно:
„Деж та школа для старих?
Не дуріть, бо я не з тих!“

— Алеж кумцю мій коханий,
Деж би я тай вас циганив!..
Але мушу вам сказати —
ДО НАУКИ У НІКОГО
ЛІТ НЕ МАЄ ЗА БАГАТО.

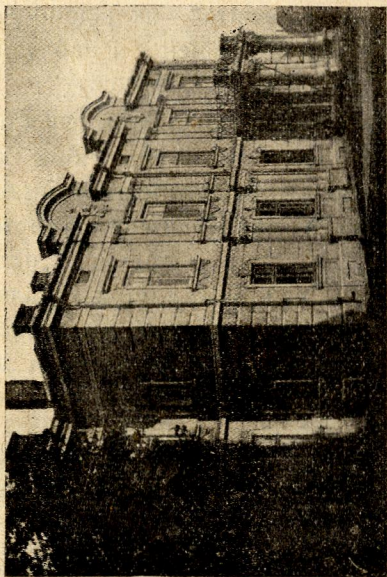
А та школа, де всі старші йдуть не діти—
Є читальня в нас „Просвіти“!
Як прийде неділя-свято,
Сходиться людей багато.
Тай сусід ваш Гнат Голений
Від початку є в нас членом.
Ви пристаньте теж до нас!

Бо тепер такий є час,
Що чим кого разом більше,
Тим він зараз є сильніший.
А нам тої сили треба,
Як траві роси із неба...
Чи прийдете, кумцю файний?
— „Прийду завтра до читальні.
Впишусь в члени, дам вам вкладку,
Хай не стою на останку!

Я міркую, добрі люде,
Що тоді в нас добро буде,
Як син кожний, кожний батько,
Кожна доня, кожна мати
Буде вчитися в „Просвіті“
Як нам треба жити в світі.
Бо лише рідна „Просвіта“
Так як рідна мати дітям ...
Як прийдемо всі до неї—
Буде свято-ювілеї
Й перемога над всім злим
Так міркує

Ваш Максим

Членство в „Просвіті“ — це грамота на
справжнього громадянина.

УКРАЇНСЬКА ПЛЕБАНІЯ
в ЯРОСЛАВІ.

В. Г.

Сонце серед темряви.

Одного березневого дня, року Божого 1928, коли то „Просвіта“—як відомо—святкувала свій 60-літний ювілей—я заблукався до одного зі сіл ярославського повіту.

Місяць березень по наших селах є такий, що тоді подорожувати можна хіба літаком. Ще доки їхалося цісарським гостинцем — то пів біди. Сидячи на фірі, могли вистарчити кальоші. Але як візник зіхав на „польську“ дорогу, тоді не дай Боже! Фіра зачала поринати в болото щораз глибше, вже колеса пірнули в болото зовсім, я підняв ноги до гори і наш візник виглядав неначе козацька чайка серед Дніпра, що пливе на Акерман.

Якось ми виплили на сухіше—тобто болото було тільки по осі — і мій візник відітхнув з полегчою:

— Ну нарешті...

А по хвилі додав:

— Тепер тільки сидіти дома і не рухатися.

Мав повну рацію. І справді не видно було ніде ні одного чоловіка. Ми посувалися

селом впері, потім скрутили в бік — і ненадійно я побачив як самою серединою дороги брив болотом якийсь чоловігa. „Якась пильна справа й конечна“ — думаю собі, і коли цей чоловік зрівнявся з нами я велів візникові здержатися.

— Помайбі! Ви кудa так прямуєте?

Чоловік здержався. Це був уже старший віком селянин, зі сивим волосям. Він усмінувся.

— Вам легко говорити з фіри, коли ви не сторчите в болоті...

— Ну то лізьте на верх — сказав я.

Селянин видрапався на фіру, сів півперек на сидженню і промовив:

— Ходжу за „Даром Просвіти“, Ювілейним Даром...

Я глянув пильно на свого співрозмовця і довго не міг висказати ні слова. По хвилі я запитався:

— Кілько ви маєте літ?

— Сімдесять — відповів селянин.

— А чомуж наложили на вас цей обов'язок? Не було молодших?

Селянин мені відповів:

— Бачите, є така справа. Я пережив

довгий вік, і був свідком як до наших запалих, глухих сіл зачали продиратися перші проміння сонця Тим сонцем була „Просвіта“...

ГРУПА ТАНЦЮРИСТІВ
з ПОЛНЯТИЧ

що виконали показові національні танки на
конкурсі в Ярославі 1935 р.

Я затамив ще такий час, коли в цілому селі
бувби не знайшов одного чоловіка, який у-

мівби читати чи писати. На середині села стояла коршма — широка, вигідна, зі заїздом — і Мошко панував зі своєю фамілією. Потім хтось приніс першу книжечку до села. Потім приїхав якийсь студент до нашого егемосця і він зачав учити людей читати... Потім прийшла читальня.. Потім прийшов „Луг“ — я був атаманом.. Пане, я чую як моє старе серце відживає, коли згадую ті часи... Потім прийшла визвольна війна і мій син згинув на ній.. Але я не жалую. Велика справа потребує того.. А потім прийшли знову інші часи..

Він замовк на хвилю а потім заговорив знову:

— Знаєте—як перед кількома днями вибирали на засідання Виділу когось, хтоби ходив за „Даром Просвіти“ я зголосився добровільно. Я сказав таке: „Панове! Я вже старий... За тільки добра, що його я зазнав від „Просвіти“, за тільки радісних хвиль, за ті спомини, що осяють мою старість, я ще раз її послужу... Може вже не буду мати нагоди.. І так бачите я ходжу по селі... ходжу серединою дороги, бо так найменше болото...

І він усміхнувся.

Я тоді став з місця і сказав з глибоким, ледви здержуваним зворушенням:

— Сідайте.. сідайте на моїм місці.. я тут десь присяду з боку.. Підвезу вас трохи..

Селянин простягнув мені свою чорну за-
працьовану руку.

— Ні, дякую . Я мушу йти за своїм обо-
в'язком...

Орхестра в Ветлині.

І він зліз з фіри і почвалав болотнистою
дорогою.

А я глядів в слід за ним і думав :

„Коли у нас буде більше таких, тоді нам
сонце зійде....“

Ярза

Перший сіяч.

Як прийшов хтось рідний, добрий
у мале село —
то тоді на синій обрії
сонечко зійшло

Хтось прийшов і щире слово
розсівав в селі .
і розцвівся цвіт обнови
на рідній землі.

Ожило село закуте—
село над Сяном
— „Дайте світла нам, науки
як боротися зі злом “

Хтось сказав: „Вам шлях „Просвіта“
на світ розкриє....
і допоможе вам, як дітям,
пізнати своє.“

Не пропало щире слово,
а зросло у Чин:
збудували батьки й молодь
свій Народній Дім

А у ньому, в тому Домі—
просвітне життя..
й жадна буря вже не зломить,
що в душі й серцях.

ЯРОСЛАВ МУДРИЙ
(1019 — 1054)

основник міста Ярослава.

Дещо з історії міста Ярослава.

Заснування і назва міста
та короткий погляд на його історію.

Місто Ярослав належить до найстарших міст Галичини. І коли звичайно початки старинних міст губляться в мітах, і є або зовсім незнані, або лише з малодостовірних, часами навіть казочних легенд та з всяких народних переказів,—то наш Ярослав є в сім щасливім положенні, що знаємо певно хто та коли його заложив. Іменно, найстарший український літопис Нестора (1110) згадує під роком 1031, що київський князь Ярослав Мудрий (1019-1054) в часі свого протипольського походу оснував над Сяном кріпость-город і назвав його своїм іменем: Ярослав

Цей город Ярослав в часі довгого свого існування, бо перейшло тисячлітнього, багато мав в своїй історії таких світлих моментів, що зділали його славним не лиш у широкім краю, але і далеко поза границями

Вславився він зразу яко город-твердиня із нездобутим замком, опісля передовсім своїм великим багатством, що його черпав з торгівлі, веденої тут на широку скалю. Іменно Ярослав, використовуючи своє догідне положення при головнім торговельнім шляху, що лучив Схід з Заходом, а далше на перехрестю доріг з полудня на північ—завів у себе широку міжнародню торгівлю, і став наче її центром.

Тут в Ярославі були найбільші склади східних (азійських) товарів, і заразом їх найбільша продаж, бо Ярослав, положений над славною рікою, був портом, який ці товари, доведені сюди сушею, розвозив далше дешево, бо водною дорогою: Сяном і Вислою на цілу Польщу. Тому, хоча Ярослав не був ніколи ані столицею землі, воевідства чи повіту, однак був містом кождому знаним, та уходив за найбагатше місто зразу Галицько-Володимирської Держави (в р. 1340), а опісля Польщі, а навіть цілої Півночі. Часи найбільшого його розцвіту і багатства випадають на XV. XVI. і XVII. ст.

Ярославські ярмарки знані були колись не лиш в Європі, але і поза нею. Найбільші вони були на цілу Польщу, а в середущій і полудневій Європі лишень Липськ і Нижній

Новгород перевисшав їх. Головні ярмарки тривали по чотири тижні, а збиралося на них навіть по триста тисяч людей. Тут приїжджали з Далекого Сходу зі своїми товарами Тур-

Богдан Хмельницький.

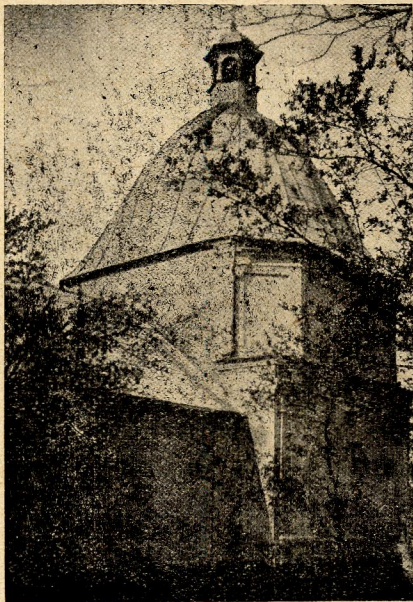
ки, Вірмени, Перзи, Греки, Волохи та Араби, а знова купці-гуртівники з цілої Польщі, Чех,

Угорщини приїздили сюди по сі товари.

Знаний був Ярослав яко резиденція панів-власителів, одних з найбагатіших магнатів в Польщі, що мали великі впливи та занимали в державі високі уряди гетьманів, воєводів і т. д. а навіть посягали по королівську корону.

Крім сего Ярослав звернув на себе увагу осідком О. О. Єзуїтів, що поселившись тут 1571 року зачали рухливу працю і відси розтягали свої великі впливи аж на Волинь, Поділля та Покуття. Тут повстала 1595 перша а довший час і одинока в Галичині Єзуїтська Колегія (школа), що в ній виховувалися ряди поколінь галицької шляхти. Завдяки цій школі став Ярослав на якийсь час центром освіти на цілу Галичину. Про розвиток школи свідчить велике число учеників, яких в кінцем XVI ст. було понад 600, прим чі відчинено навіть вижчі класи філософії, математики і фізики. При тім не можна забувати, що вихованком сеї ярославської колегії є наш великий гетьман Богдан Хмельницький.

Записався Ярослав і в історії української Церкви. Тут в XVII—XVIII ст. мешкало двох українських єпископів, а від 1730 р. стрічається навіть в титулі єпископа перемиського додаток „єпископ ярославський“. Так, що

Церква Успення Матери Божої
на тзв. „Українським цвинтарі“ в Ярославі,
при якій мешкали колись українські
єпископи.

в XVIII ст. принайменше часами титул українського єпископа в Перемишлі звучав: „єпископ перемиський, самбірський, сяніцький і ярославський“. Тут рівнок існувала від XVIII ст. одинока на цілу перемиську єпархію Соборна Церква (Колегіята), при якій заховалося старинне, бо вже 1596 р згадуване, Брацтво св Онуфрія, якого членами в давніх літах стрічаємо в великім числі людей з далеких околиць, як Судової Вишні, Перемишля, Динова, Дубецька, Радимна, Порохника, Лежайська, Тарногороду, Олешич, Холмщини і т. д. Тут по нинішній день знаходиться чудотворна ікона Матері Божої „Милосердія Двері“, що після старої традиції сягає глибокої старовини, після деякого княжих часів.

Славна ця, але призабута історія старинного, первісно українського міста ділиться на три доби:

- I. Українська доба, 1031—1340.
- II Польська доба, 1340—1772
- III. Австрійська доба, 1772—1918.

З цих рядків бачимо, як великою і світлою була історія Ярослава. Додатиб ще, що при переході під Австрію в р. 1772 Ярослав мав стати навіть столицею Галичини замість Львова.

Та не судилося—і він впав до ряду провінційальних міст.

Яр-За

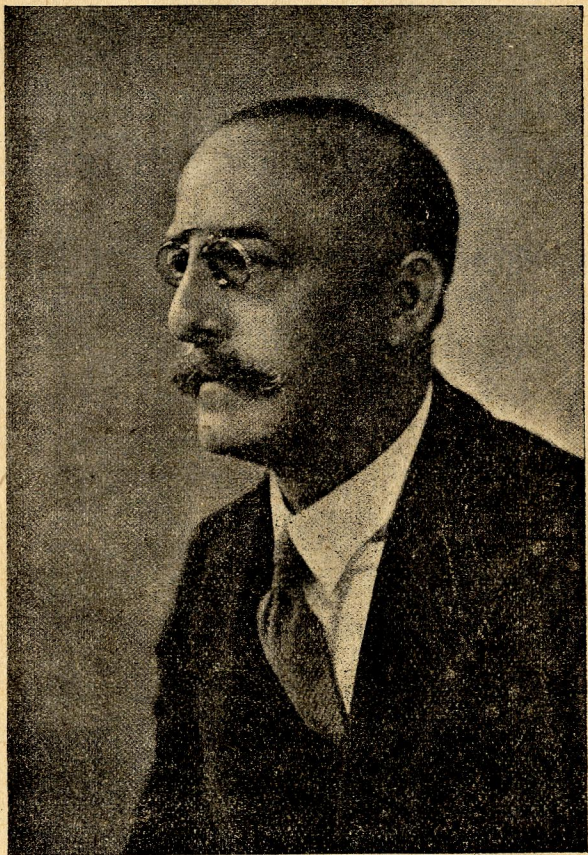
На прапорі „Просвіти”.

У довгу пряжу днів твердих,
Минулих днів, минулих років—
Во вік вмережані сліди,
Куди народ вели пророки.

Багриться там героїв кров,
Горить геройський чин любови.
Завис давної слави зов:
„Здобудьте втрачене наново“!

„Учітєся, мої брати,
(Сказав усім пророк народу)
Щоб знали як вперед іти
Й ламати кожду перешкоду.

„Минулих днів, минулих літ
Читайте історичні карти,
І там шляху шукайте в світ,
Бо там шукати варто.

Др. ІВАН БРИК

СВЯТОЧНИМ СЛОВОМ ЗВЕЛИЧАВ ЮВІЛЕЙ ФІЛІЇ.

„Ідею в серцю зацепіть,
Щоб їй завжди служити.
І чесним все шляхом ідіть —
Сповняйте вірно заповіти.“

І написали ті слова
Нащадки на своїм прапорі,
І світять нам вони знова,
Як ясні рідні зорі.

І написали ті слова
На прапорі „Просвіти“:
Учітеся, брати, над все
Свій Рідний Край любити.“

Король ДАНИЛО
1205—1264

що звів великий бій під
Ярославом 1245 року.

Бій під Ярославом 1245 р.

Коли угорський король Беля IV. користаючи з ослаблення Галицько-Володимирської Держави через наїзд Татарів (1240) хотів тут посадити на престолі свого зятя чернігівського князя Ростислава, та з допомогою його військ як і польських прийшов в році 1245 аж під Ярослав та обложив його, тоді король Данило прийшов на відсіч твердині та звів тут великий бій, що закінчився світлою та блискучою перемогою Данила над Мадярами. Боротьбу почав дворський Данила Андрій, а сам Данило з малим сином своїм Львом і братом Васильком підступав з головними силами.

Розпочався страшний бій.

Після опису літописця від ударів і ломання спис настав гук, як від грому. З обох сторін упало багато людей з коней і згинувло, та багато було ранених від натиску і ударів списами. Навіть під князем Ростиславом упав кінь, а він сам скрутив собі рамя.

Данило з Львом наперли на Мадяр. Сам Данило мало не переплатив життям, а хоробрий маленький Лев зламав навіть свій спис о самого воєводу мадярського Філю, який опісля згинув з рук самого Данила.

Розбиті Мадяри почали втікати. В погоні за ними через глибокий яр Данило бив Мадярів без милосердя. Захопив їх навіть прапор та на місці подер на двоє.

Тимчасом Василько, борючися з Поляками розбив їх. А Данило по своїй перемозі над Мадярами глядів лише за хоругвою Василька, що гнався за Поляками.

Опісля оба побідники — Данило і Василько станувши на могилі під містом, обсервували, як їхні війська кінчають бій.

Гамір воєнний тривав ще до півночі— опісля поле опустіло, наїздник згинув, місто стало свободне, а світла перемога під Ярославом 1245. р. забезпечила Галицько-Володимирську Державу від ворогів на довгі літа.

Будуччина народу залежить від його культури.

Хор Читальні в Ярославі
на долішно-лежайськiм передмiстiю.
В середині дирiг. Мих. Вербенець.

Розмова з Сеньком.

Був я в нашому повіті
В однім селі у Просвіті.
Там моглоби бути гарно,
Як би люде були карні
Там Читальня як палатка,
Але то зробила складка
Їх братів, що там за морем
В тяжкій праці б'ються з горем
За те членів там, любенькі,
Як сказав секретар Сенько —
Тільки, кільки кіт наплакав...
З Сеньком довго я балакав.
Він так сказав; Ви, Максиме,
Поговоріть троха з ними.
Бо нема у них охоти
До просвітної роботи.
Одні в вечір у Обрушка
Грають в карти, другі в Мошка
Попивають собі „трошка“...
А до книжки, до газети
В нас охочих не найдете.
— О не вірю Сеньку, брате,
Щоб не хтіли в вас читати.

Ви Максиме, не Тома,
Як говорю, що нема,—ви повірте.
В селі триста хат з додатком,
А в Читальні членську вкладку
Заплатило душ дванадцять.
От вам скаже Гриць Далекий
Кілько людей з бібліотеки користає
Бере книжку і читає
Кілько, Грицю, я питаю
Скажіть мені, хай я знаю
— Вже від зими,
Кажу щиро вам Максиме,
Ніхто майже не читає.
А в зимі, щось з десять членів
Користає з бібліотеки —
Так сказав мені Далекий.

— От порадьте нам Максиме,
Що то нам робити з ними.
Бо як бачите є дім,
Лиш життя немає в нім.
Дальше так балакав Сенько:
Боже, як би то було гарненько,
Як би люди зрозуміли
Для якої мети-ціли
Їм поставили цей дім.
— Так, так секретарю Сеньку —
Все, що прийде нам легенько —
Ми не вмієм шанувати, оцінити.

Тому треба людей вчити
Здобувати й боронити.
Лиш тоді з нас будуть люди
Як самі ми що здобудем.
Ви подумайте над тим —
Щиро радить —

Ваш Максим.

Вважаймо на молодь — бо це наші наслідники,
що вже незабаром обіймуть керму народнього
життя.

МІЙ СОН.

Встав я раз в суботу рано
Й кажу: Жіночко кохана!
Алеж сон мені приснився,
Дай то, Боже, щоб сповнився".
— Щож за сон, кажи, Максиме!
Мені теж тамтої зими
У суботу сон приснився
І потім знаєш сповнився".
— Слухай, жінко, я так кажу,
Я тобі з кінця розкажу:
Снилось— їду до Сіняви,
Бо якісь там маю справи.
Заїзджаю, скочив з фіри
Тай їду купити шкіри.
Дивлюсь там, де Іцко перше —
Тепер уже Гринько Шершень —
Крає шкіру, мірить, важить,
І порадить і покаже,
Все по рідньому, по своєму
І не скривдить на нічому...
А на право, трохи далі,
Метрів сім і во три цілі,
Де була Ребека Пінкас —
Вже Маруся Українка
Завела крамницю білля
Немов курята до квочки

Йдуть там люди по сорочки,
По хустини, по крижма,
Бо чого то там нема....
А Маруся і витає їх гарненько
Та й обслугує чемненько
Не чути там давніх криків, ні образи
Все так мило, що й не скажеш...
Но, гадаю—Слава Богу,
І у дальшу йду дорогу.
Аж знов бачу там за рогом,
Де був перше „вишинк трункуф“
Люди пили без рахунку —
Днесь „Народній Дім“, Читальня —
З боку „Народня Пекарня„.
Заходжу, купую „гуску“
Не широку і не вузку
І гадаю: Якось буде —
До діла беруться люди!
Дальше вже не додивився,
Бо з утіхи взяв збодився.

Ваш Максим.

Просвітна праця — це народня служба.

бл. п. Юрій Шумський

дир. школи в Павлосьові (3 км. від Ярослава), неструджений народній діяч та великий знаток сільського господарства, за яке дістав три медалі та вкінці номінацію на Інспектора господарських курсів при народних школах в Галичині.

Походив з Коріниці. Помер при У. Г. А. на тиф в Жмеринці (Велика Україна).

В. Й. П.

ПОРЯДОК

Ювілейних Торжеств,

відбутих в четвер, дня 27. червня 1935 р.
з нагоди 25-ліття Філії „Просвіти“ в Ярославі

I.

год. 9·30 — в Соборній Церкві

Торжественне Богослуження:

Служба Божа з проповіддю та панахи-
дою за померших членів „Просвіти“ —
при співі хору Читальні з Сурохова.

II.

год. 11·30 в концертній салі „Яд Харузім“

Святочна Академія

з участю Голови Т-ва „Просвіти“
Проф. Дра Івана Брика.

III.

год. 14 в кімнатах Т-ва „Родини“

Спільний обід.

ПРОГРАМА Святочної Академії

І. частина.

1. Відкриття Академії.
 2. Штольц: Святочна пісня.
духова орхестра з Ярослава.
 3. Святочна промова: Голова „Просвіти“
зі Львова — проф. Др. Іван Брик.
 4. Привіти й телеграми.
 5. Дм. Котко: Вязанка пісень
міш. хор з Лежахова під дир. Ос. Домчака.
-
-

II. частина.

6. Вязанка народніх пісень —
мандолінова орхестра з Ляшок під дириг.
Володимира Менчака.
7. М. Старицький: „До молоді” —
Осип Івоса, голова Читальні в Частко-
вичках.
8. П. Ніщинський: „Закувала та сива
зазуля” —
муж. хор з Полнятич — при акомпанія-
менті фортепяну—під дириг. Нат. Яривної
9. а) Штольц: „З китицею цвітів” —
б) Штольц: „Марш побіди”
духова орхестра з Ярослава.
10. Юра Шкрумеляк: „Привіт Просвіті”
інсценізація.
11. Закінчення.

Спис світлин.

Проф. Др. Іван Брик . . .	6
о. прал. К. Хотинецький . . .	8
Курс куховарства в Лазах . . .	26
Аматорський Гурток в Слободі . . .	29
Товариство „Родина“ в Ярославі . . .	33
Соборна Церква в Ярославі . . .	35
Читальня в Ярославі . . .	37
Хор з Ришкової Волі . . .	40
Хор з Ветлина . . .	43
Хор з Полнятич . . .	46
Хор з Ляшок . . .	48
Плебанія в Ярославі . . .	51
Група танцюристів з Полнятич . . .	54
Орхестра з Ветлина . . .	56
Ярослав Мудрий . . .	58
Богдан Хмельницький . . .	61
Старинна Церква в Ярославі . . .	63
Проф. Др. Іван Брик . . .	66
Король Данило . . .	68
Хор з Ярослава . . .	71
Юрій Шумський . . .	77

З м і с т.

Від Ювілейного Комітету . . .	5
Привіт на Ювілей Філії . . .	7
Коротка історія Філії . . .	9
Шематизм Читалень . . .	25
Виказ Читальняних бібліотек . . .	34
Виказ членів в Читальнях . . .	36
Членство жінок . . .	38
Читальні—Ювіляти . . .	39
Виділові Філії (1910—1935) . . .	39
Про аматорський театр . . .	44
Школа старших . . .	49
Сонце серед темряви . . .	52
Перший сіяч . . .	57
Дещо з історії Ярослава . . .	59
На прапорі „Просвіти“ . . .	65
Бій під Ярославом . . .	69
Розмова з Сеньком . . .	72
Мій сон . . .	75
† Юрій Шумський . . .	77
Порядок Юв. Торжеств . . .	78

П о х и б к и.

Через надзвичайний поспіх у друкованню цієї книжки переочено в рукописах декілька мовних блудів, а крім сего вкралися ще і друкарські похибки головно до історії Філії, що друковалася щойно в останніх днях.

Тут подаємо лише найважливіші річеві похибки, які просяться перед читанням справити.

ст.	рядок	має бути :
19	6	за який з часом Філія
20	27	бо в повіті
24	2	з конкурсом
37	23	53 мужчин
39	15	бракує по бібл. скарбник
62	19	причім
43	8	В Виділі з 1934 р. бракує: мгол. Др. Гіліцінський В.

2,46
(1986)

6336

ЮВІЛЕЙНИЙ АЛЬМАНАХ

1910—1935

виданий з нагоди 25-ліття Філії „Просвіти“
в Ярославі.

Ярослав, 1935.